

ZAEMJURIS

LATGALES NOVADA NEDĒLAS LAIKRAKSTS

Nr. 18 (63)

1996. GADA 17. MAIJS

CENA 5 SANTĪMI

PROJEKTS

Valsts prezentam G. Ulmaņa kungam,
ministru prezentam
A. Šķēles kungam,
labklājības ministram
V. Makarova kungam,
izglītības un zinātnes ministram M. Grīnblata kungam,
vides un reģionālās attīstības ministram M. Gaiļa kungam,
finansu ministram A. Kreitusa kungam,
6. Saeimas deputātiem

ATKLĀTA VĒSTULE

Lielo ģimeņu integrācija sabiedrībā kļuvusi par aktuālāko sociālās rehabilitācijas problēmu. Republikā ir nepilni četri tūkstoši ģimeņu ar 5 un vairāk atvasītēm, kuras pamatoti var uzskatīt par vistrūcīgāko sabiedrības daļu. Ekonomiskā situācija valstī ir tāda, ka, ja strādā abi vecāki un katrs

sajem vidējo algu, nevar nodrošināt savai piecu un vairāk bēru ģimenei iztikas minima pārtikas daļu. LGK veikusi aptauju, uz kuru atsaukusās 77,8% kuplo ģimeņu: no 2859 atsūtītajām atbildēm 77,7% (2220) ir pilnā ģimenes, abi vecāki strādā 18,4% (409), strādā tikai tēvs 31,4% (697), strādā tikai māte 8% (179) ģimenes. Visām lielajām ģimēnēm pienākas maznodrošināto iedzīvotāju statuss neaatkarīgi no to ienākumiem, nevajadzīga un psiholoģiski smaga ir ienākumu deklarāciju pildīšana.

Lielā ģimenes pamatoti var uzskaitīt par sabiedrības visneaisargātāko daļu. Šīs grupas iedzīvotājiem arīvērējās māksla kļūst pilnvērtīgs uzturs, medicīniskā apkalošana, izglītība, kultūra u. c. būtiski fiziskās un garīgās izdzīvošanas nosacījumi. Rezultātā tie visvairāk pakļauti saslimstībai un citām sociālām nelabvēlīgām parādībām. Tātad, lielo ģimenes harmoniska iekļaušanās sabiedrībā ir ne tikai to pašu problēma, kā arī gādība par bēru kvalitatīvu izaudzināšanu, bet visas

I. VIZULIS

DARBS DIEVAM UN TAUTAI

Skaistā mežmalā Kuhvas upītes krastos, Baltinavas pagasta Zeļčos 1891. gada 20. maijā Annas un Pētera Vizuļu ģimene dzima dēls, kuram deva Ādama vārdu. Vecāki pārcēlās dzīvot Pēterpili, Ādams studēja teoloģiju un 1913. gadā iesvētīts priesteru kārtā. Pēterpili aktīvi piedalījās latviešu bēgļu aprūpes organizācijās, rakstīja dzegas ar pseidonīmu Speidulis — daži ievietoti «Kūklē». Strādāja «Dryvā» laikā no 1908. līdz 1918. gadam, divus gadus bija žurnāla «Karūgs» faktiskais redaktors, arī «Latgolas Võrda» līdzstrādnieks, pēc H. Senkēviča romāna «Quo vadis» uzrakstīja tāda paša nosaukuma drāmu.

Latvijā sāka strādāt ar 1918. gadu —

Līvānu draudzē, no 1924. gada — Daugavpils sv. Pētera baznīcā un draudzē, kā arhitekts un priekšstrādnieks nesavīgi rūpējās par tās atjaunošanu. 1970. gadā šo balto celtni ar kupolu, kas atgādina miniātu Romas baziliku, plānoja nojaukt it kā lai būvētu ceļu, draudze savāca 6000 parakstu un visādi citādī ar Rietumūnu palīdzību panāca, ka saglabāta līdz mūsu dienām.

Prāvests Ā. Vizulis Daugavpilī nodibināja biedrību «Saule», sieviešu mājturības — šūšanas un aušanas skolā bija direktors, būdams apvēlīts ar muzikālu talantu un runāšanām piedalījās Daugavpils konservatorijas izveidošanā un darbā, nodibināja

erēģējienu skolu un laikā no 1929. līdz 1935. gadam bija tās direktors. Pēc tam un līdz 1936. gadam strādāja par skolu kapelānu, kad pārcelts uz Kārsavu par Malnavas draudzes prāvestu, reizē arī pildīja kapelāna pienākumus Malnavas lauksaimniecības skolā un Kārsavas ģimnāzijā. Sāka celt beznīcu, bet darbu pārtrauca komunistu brutalā vara. 1947. gadā arestēts un deportēts uz Ķemerovas apgabalu Krievijā, no kurienes atgriezās 1955. gadā, bija rezidents Daugavpilī un Krāslavā.

Prāvests Ā. Vizulis mira 1970. gada 22. aprīlī, apglabāts Baltinavā, Merkuzīnes kapos.

Attēlā: prāvests Ā. Vizulis 1934. gadā Daugavpilī ar vecākiem un radiem.

«K. D.»

aizsardzību. Ikviena sieviete, dzemdējot bērnu, atdod daļu veselības, tās potenciāls samazinās proporcionāli bērnu skaitam un ģeometriskā progresijā. Stāvokli pasliktina psiholoģiskā spriedze un nepilnvērtīgs uzturs. Praktiski katrai 5 un vairāk bērnu mātei ir neatgriezeniskas un tikpat nopietnas izmaiņas veselībā kā otrs grups invalīdiem. Vai šīm mātēm nepienākto ikmēneša pensija veselības uzturēšanai un avieglumi ārstniecisko iestāžu pakalpojumu izmantošanā, pensijas vecuma samazināšana par 5 gadiem?

2) Lielo ģimeņu apgādniekiem samazināt sociālo nodokli, lai darba devējiem būtu izdevīgi tos paturēt un pieņemt darbā; rast iespēju saņemt kredītu uz atvieglojotiem noteikumiem saimnieciskajai darbibai.

3) Kā zināms, bērna uzturēšana patversmē valstī ik mēnesi izmaksā ap 100 Ls, tālab vecākiem, kuri godprātīgi audzina bērus, par katru maksāt vismaz 15 Ls mēnesī (paredzēt mērķa dotācijas lielajām ģimēnēm uz budžeta izliedzināšanas rēķina, ar kurām varētu daļēji segt

dzīvokļa un komunālos maksājumus).

4) Pārskatīt īres un komunālo maksājumu aprēķināšanas kārtību mazgadīgiem bērniem. Parādu lielumu nosaka bērnu skaits, nevis dzīvojamā platība, tāpēc neattaisnojama un antihumāna ir šo ģimeņu pārvietošana uz mazākiem nelabiekārtotiem dzīvokļiem. Nav pieļaujama soda iekasēšana par parādiem no maksātnespējīgiem iedzīvotājiem.

Vienmēr atcerēsimies, ka valsts spēju, bagātības un varenības galvenais rādītājs ir sabiedrīskā veselība, ka svarīga katra bērna veselība.

Būsim pateicīgi par Jūsu papildinājumiem un labojumiem.

Adrese: a/k 349, Rīga, LV 1029. LGK «Harmonija» līdz 28. 05. 96 vai Dagmārai Pavļukai Dārzu ielā 60-25, Rēzeknē LV-4601.

Ar cieņu

Daina RADZĒVIČA,
LĢK «Harmonija»
priekšsēdētāja

vekiem. Ar dziļu pateicību un prieku uzņēmu ziņu, ka mani ciematnieki nolēmuši uzcelt jaunu krustu netālu no manām dzimtajām mājām, uz tēva zemes un šajā svētīgajā darbā galveno lomu uzņēmušies Leontīnas Prikuļiņas Čācas ģimene — vīrs Jānis Prikuļis ar dēlu Jāni, tāpat viņas pašas māte Genovefa Čāca, kā arī visi mūsu sādžas iedzīvotāji. Materiāli

pabalstīju ari es.

Krustu izgatavoja Ilgvars, bet skaištu sētiņu ap to uzcēla abi Jāni — tēvs un dēls. Tagad brokīšiem ir savā vieta, kur pulcēties uz maija dziedājumiem. Visi darbi pabeigtī pērnā, 1995. gada maijā un Vidsmuižas draudzes prāvests Pujata kungs to šī mēneša pēdējā dienā, 31. datumā, iesvētīja. Tā ka tagad

dziedājumu pie jauna krusta vēl nebija. Šogad mani novadnieki te jau pulcējas.

Attēlos: krusta iesvētīšanas brīdī tā uzstādītājus un citus sanākušos uzrunā Vidsmuižas (Galēnu) draudzes prāvests Pujats, metropolita arhībiskapa J. Pujata brālis, novēl, lai šī Dieva zīme te stāvētu mūžam, pastāvīgi tikt apkopta un atjaunota,

nekadas svešas, netiras rokas to neapgānītu un lai tā allāž vienotu apkaimēs iedzīvotājus. Pēc tam visi svinīgā ceremoniāla dalībnieki nosotografējās kopā ar savu prāvestu, pirmā no kreisās pirmajā rindā — Leontīna Prikuļe-Čāca.

Grand Rapidi, MI, ASV,
1996. gada 19. aprīlis

REDKOLĒGIJA: Valija Berkina – Jēkabpils, Jānis Elksnis – Latgales Kultūras centra izdevniecība, Pēteris Gleizdāns – Rēzekne, Jānis Kokins – Daugavpils, Anita Petkune – Krāslava, Antons Rancāns – Preili, Antons Slišāns – Balvi, Viktors Trojanovskis – Ludza, Pēteris Zeile – Rīga, Jānis Žugovs – Rīga, ārzemju biroja vadītājs – Alberts Spogis Minsterē.

PROJEKTS

AGLONAS SVĒTVIETA UZVEDĪBAS NOTEIKUMI UN AIZSARDZĪBAS ZONA

Uzturēšanās bazilikas sakrālajās ēkās reliģisku pasākumu vai citā laikā, tāpat svētavota, sakrālā laukuma apmeklēšana, filmēšana un fotografēšana, organizētu ekskursiju apmeklējumi iespējami ar iekriekšu administrācijas mutisku atļauju un atbilstoši uzvedības normām. Šīs vietas jāatstāj uz bazilikas pilnvarot pārstāvju motivētu prasību, nepaklausības gadījumā to nodrošina valsts policija vai zemes sardze. Robežu shēmu, kopā ar informāciju par uzturēšanās svētvietā noteikumiem, bazilikas vadība uzliek publikai pieejamās vietās pie vārtiem, žoga. Atļauju apbedīšanai Aglonas kapos izsniedz tāpat bazilikas administrācija, viesiem, kuru tuvinieki šeit apglabāti, saistoši ir bazilikas apstiprinātie kapu noteikumi.

Bazilikas sakrālās teritorijas kartē iezīmētas tumšāk, ar iesvitinātu fonu pārkātās aizsargājamās teritorijas. Aglonas pagasta attīstības generālai un citi plāni jāsaskaro ar bazilikas administrāciju un jāņāk savstarpēja vienošanās. Tas attiecīnām uz apbūvi, esošo būvju rekonstrukciju, dabas objektu pārveidošanu (mežu ciršana, ūdenskrātuvju regulēšana un izmantošana), savajā dzīvnieku ieguve.

Ierobežojumi tiek attiecīni arī uz teritoriju, kas piekļaujas bazilikas svētvietas aizsardzības zonai vai ar to veido vienotu vides un kultūrvides ainavu.

Tirdzniecības atļauju saņemšana no pagasta padomes jāsaskano ar bazilikas administrāciju, aizliegti tirgošanās ar alkoholu, narkotikām, ieročiem, erotiskām precēm, nav pieļaujama izklaides vietu un zonu ierikošana, ierobežojama arī reklāma, tiek atļauta tāda, kas pieņemama bazilikas administrācijai.

Ieteikts valsts nozīmes reliģisku pasākumu laikā pagasta kultūras namā atturēties no katoliskām tradīcijām neatbilstošu pasākumu rīkošanas.

Kartoshēmā pa labi – Rēzeknes – Aglonas diecēzes katedrāles bazilikas atrašanās vieta un plānojamās aizsardzības zonas.

Pa kreisi – bazilikas sakrālā laukuma svētavota atrašanās vieta.

KAS IR NORDEN

NORDEN-visu Ziemeļeiropu aptveroša sadarbibas organizācija (tās ir 5 valstis - Zviedrija, Dānija, Norvēģija, Somija, Islande un 3 autonomi pārvaldītas salas - Grenlande, Olande, Fārera salas; kopskaitā 23 miljoni iedzīvotāju).

Biedrība NORDEN dibināta 1919. gadā Zviedrijā, Norvēģijā, Dānijā vēlāk, pēc dažiem gadiem, pievienojās iepriekš minētās valstis.

Biedrība NORDEN apvieno sevi individuālos biedrus, organizācijas, skolas un bibliotēkas. Ziemeļvalstis Šī organizācija bausa plašu atbalstu (t.sk. materiālo) no vietējo pašvaldību pusēs. Biedrības pārziņā ir vairāki fondi, piemēram zviedru-norvēģu sadarbibas fonds, zviedru-dānu kultūras fonds u.c., Nordenam Ziemeļos pieder arī tautas augstskolas, kursu bāzes, konferēncu zāles.

Biedrības NORDEN galvenās sadarbibas sfēras ir: kultūras sadarbiba, vides aizsardzība, pilsētu un citu apdzivotu vietu sadraudzības kontakti, jauniešu sadarbiba un kopīgas darba un atpūtas nometnes.

1990. gadā NORDEN tika izveidots Igaunijā, kopš 1991. gada 4. oktobra biedribai ir adrese Latvijā, savukārt Lietuvā NORDEN sākts veidot ar 1993. gada vasaru.

Vai Baltija pieskaitāma Eiropas Ziemeļvalstim?

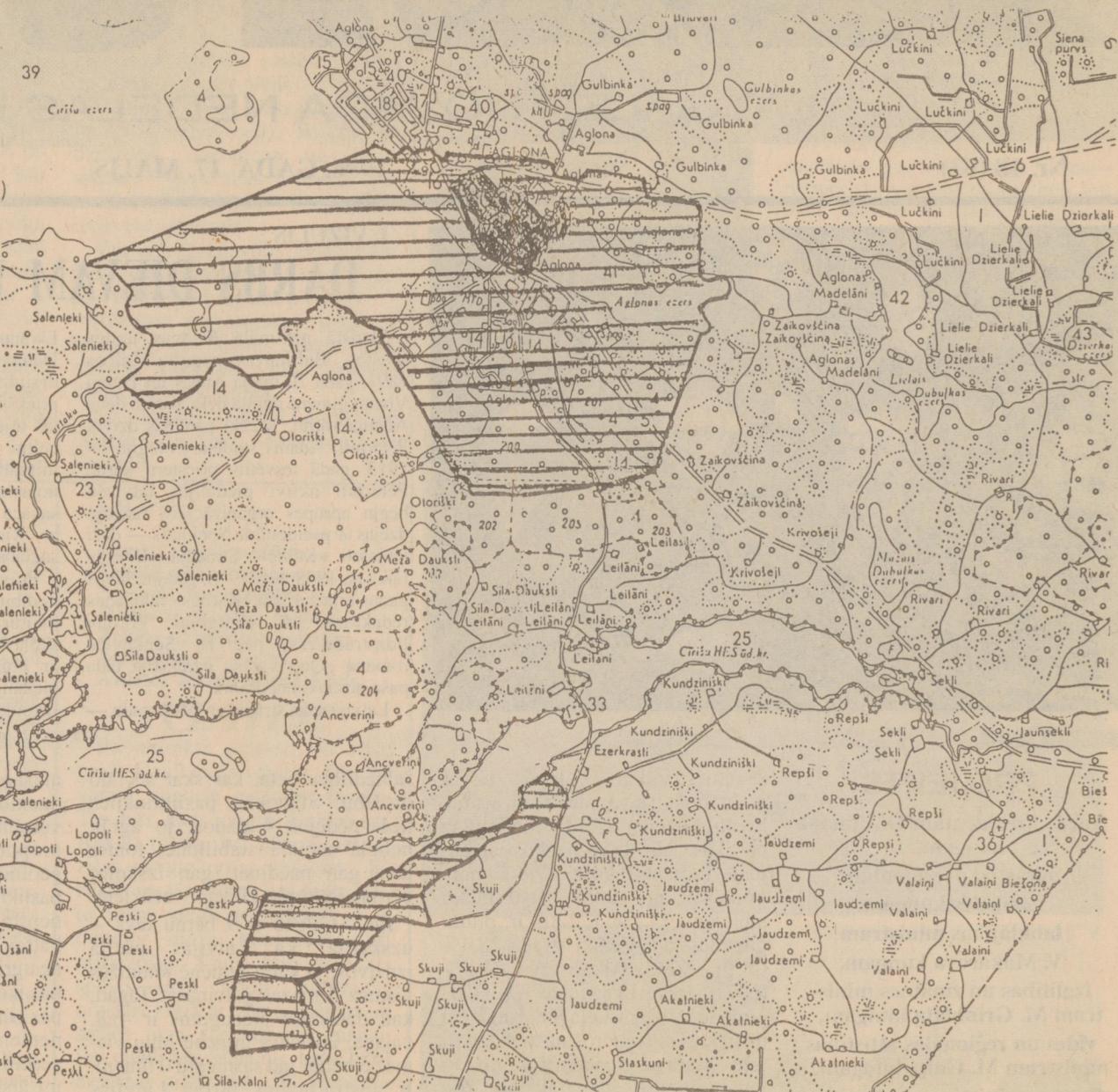
Atbilde varētu būt gan "jā", gan "nē", taču skaidrs ir viens - gan ģeogrāfiski, gan kultūrvēsturiski Baltijas valstis ar Ziemeļeiropu vienojošu saīsi ir vairāk nekā citiem Eiropas reģioniem, savukārt ziemeļos jau gadiem tiek uzskatīts, ka "sadarbiba" Austrumeiropā varētu Ziemeļu sadarbibai piešķirt jaunu dimensiju.

Un tā jau ceturto gadu Latvijā pastāv b-ba "NORDEN-Latvija", daudz ir paveikts, vēl vairāk ir iecerēts. Pats būtiskākais no izdarītā nenoliedzami ir Ziemeļvalstu bibliotēkas izveide, kas joprojām turpina attīstīties. (Bibliotēkas jaunā atrašanās vieta ir Rīga Basteja bulvāri 14, 3. stāvā)

Šo vairāk kā triju gadu laikā ir dažādi veicies, ir mainījušies organizācijas biedri, taču vēl joprojām šķiet, ka NORDEN varētu būt viena no tām retajām sabiedriskajām organizācijām, kura spēs vēl ilgi pastāvēt, jo vēl joprojām interese ir, un ipašs prieks, ka tā ir no jauniešu pusēs, lai gan vecums šajā organizācijā nebūt nav ierobežots, protams nenoliedzami, ka jaunatnei tomēr visvairāk laika atliek sabiedriskajām aktivitātēm.

Latvijas Norden jaunieši patiešām daudz piedalījušies dažādos pasākumos kā arī ir palīdzējuši organizatoriskajā darbā.

Jau trīs gadus Baltijā vasarās notiek jauniešu darba un atpūtas nometnes.

1991.gada augustā Kopenhāgenā Ziemeļeiropas kluba sanāksmē radās ideja organizēt ekoloģisku nometni, lai Baltijas jūras reģiona jauniešiem dotu iespēju iesāstīties praktiskās vides aizsardzības darbā, vairāk uzzināt par ekoloģiskajām problēmām un protams iepazīt vienam otru un dibināt kontaktus ar jauniešiem mūsu kaimiņvalstis. Un tā 1992. gada augustā jau notika šāda nometne Latvijā Jāņmuižā, tajā piedalīties bija iespējams arī "Norden Latvija" jauniešiem.

Šāda nometne nav tikai izpriecia vien, tas ir arī Joti nopietns darbs. Tā divas vasaras pēc kārtas ap 50 jauniešu strādāja un atpūtās Jāņmuižā, attīrot no krūmiem zemi lauksaimescibas skolas vajadzībām.

Nometnes mērķis ir ekoloģiska izglītība, ko iegūst ne tikai teorētiski, bet gan Joti daudz darbojoties praktiski, piemēram preperējot ūdeni un gaisu.

Nenoliedzami, ka šādas nometnes dod Joti daudz citu tautu kultūras izzināšanai. Nometnes laikā ik vakaru tiek rikoti tā sauktie nacionālie vakari, kur tad arī atklāja to cik bezgala bagāts un interesants ir katras tautas kultūras mantojums un cik daudz ir bijis nezināms.

Šovasar Šī nometne notika Igaunijā arī tur tā ieguvusi atzinību, kā Joti vērtīga un interesanta. Šovasar gan tā bijusi nedaudz isāku laiku nekā iepriekšējās, taču tas nebūt nav darijis to neinteresantāku. Soreiz tā bija iespēja tuvāk iepazīties ar Igaunijas nacionālo parku Lahema, kā arī pabūt tuvāk dabai nekā ikdienā, un rast vairāk izpratnes par vides aizsardzības nepeciešamību šodien, lai dzivotu rit.

Vēl kāds interesants un Joti vērtīgs pasākums notika Šoruden Rīgā septembrī.

1994. gada 17. un 18. septembrī notika Latvijas Ziemeļvalstu jaunatnes konference, kuru organizēja Latvijas Jaunatnes padome un Ziemeļvalstu informācijas birojs Rīgā.

Lidzās citu jaunatnes organizāciju un politisko partiju pārstāvjiem šajā konferencē piedalījās arī b-bas "NORDEN - LATVIA" Rīgas un Ventspils nodalā pārstāvji.

Konferences mērķis bija informēt un izraisīt diskusijas par valsts un pašvaldību jaunatnes politiku, jaunatnes organizāciju darbību, jaunatnes politiskajām partijām, darbu un sociālo sektoru, jaunatnes organizāciju attieksmi pret tabu tēmām, ka arī par darbu valsts izglītības politikā. Varētu teikt, ka tā bija pieredzes apmaiņa šajos jautājumos. Dalībnieki informēja par to, ka viņi darbojas attiecīgajās sfērās un kādas problēmas rodas. Pēc oficiālās uzstāšanās sekoja jautājumi referentam, kā arī izraisījās interesantas diskusijas par attiecīgo tēmu.

Āoti interesantu un aktīvu domu apmaiņu izraisīja divi jautājumi:

1) par tabu tēmām - seksuālajām minoritātēm Latvijā;

2) par maksas izglītības ieviešanu.

Protams konference nenoliedzami deva iespēju dibināt

kontakus ar līdzīgu ieviržu un interešu sabiedriskajām organizācijām Ziemeļvalstīs.

Šajā pat septembrī notika vēl kāds seminārs, kurā b-bu "Norden Latvija" parstāvēja pašreizējā valdes priekšsēdētāja vietniece Ausma Zoldnere. Šis seminārs savukārt notika tālu no Latvijas Norvēģijas pilsētā Arendale un to rīkoja b-bu NORDEN savienības, Ziemeļu padome un Ziemeļu ministru padome, semināra mērķis - stiprināt Ziemeļvalstu sadarbību.

Biedrība "Norden Latvija" šopavasar organizēja Somijas zviedru dzejnieces Edites Sedergranas fotoizstādi Latvijā. Atkal jāmin Ausmas Zoldneres un "Norden Latvija" Jūrmalas nodaļas vadītājas Zinaidas Skujas vārdi (šeit jāinformē, ka Nordenam jau ir izveidotas vairākas nodaļas Latvijā: Jūrmalā, Ventspili, Liepājā, Zaubē, Jāņmuižā un centrs-Rīgā.), kuras var teikt bija galvenas ūdens pāsākuma organizātores.

Izstāde tika atklāta 4. aprīlī Jūrmalā, Bulduru kultūras namā, vēlāk tā ceļoja uz Valmieru, tad uz Zaubi un tagad tā atrodas Rīgā.

Galu galā ir ne tikai paveikts, ipaši šogad ir diezgan daudz iecerēts:

- pavasam drīz atkal Latvijā būs Lūcijas svētki, Norden palidz šo svētku organizēšanā

- ir iecerēts kopā ar Somijas vides aizsardzības organizāciju nākošvasar organizēt vides aizsardzībai veltītu semināru pie mums Latvijā - taču pati lielākā iecere - latviešu valodas kursu organizēšana ziemeļniekiem nākošvasar pie mums Latvijā.

Tagad vēlreiz gribētos izdarīt atkāpi "Norden Latvija" tapšanas vēsturē. Būtu laikam netaisni, ja neminētu galveno idejas autoru šādas organizācijas tapšanai Latvijā, - Larsu Bergstenu. Zviedrijas pilsētas Norčepingas "Norden" vadītāju. Par šo cilvēku mēs domājam ar vislielāko cieņu, jo ne jau tikai mūsu Norden ir viņa panākums, Joti lielā mērā arī Ziemeļvalstu bibliotēka ir viņa darbības ietekmē tapusi un vēl bezgala daudz palīdzības nāca no viņa puses.

Visu jau nevar pateikt uzreiz, taču ja jums ir interese piedalīties Norden aktivitātēs, vai pat kājūt par Norden pilntiesīgu biedru meklējet mūs:

Ziemeļvalstu bibliotēkā Rigā Basteja Bulvāri 14 vai arī pa tālruniem 285918 (darba laikā) 415963 (vakaros)

Šo informatīvo materiālu sagatavoja: Zane Sakse, Ausma Zoldnere, Inese Dudareva, Ieva Hermansone, Raimonds Vimba u.c.

ALBERTS BUDŽE,
prāvests

ĪSI PAR SVARĪGO

Aglonas bazilikas koris «Magnificat», kuru vada diriģente Ieva Lazdāne, devās divas nedēļas ilgā svētceļojumā pa tām Eiropas svētvietām, kuras saistītas ar Dievmātes parādišanos. Svētceļojums sākās ar dievkālpojumu Aglonas bazilikā. Koristi apmeklēs Krakovu, Zakopani, Altetingu, Lasaletu un Lurdū, kā arī Monsorato Spānijā. Šī vieta latviešiem nozīmīga ar to, ka tur atdzusis pirmsais Liepājas bīskaps Antonijs Urbš un viņa sekretārs prelāts Aleksandrs Novickis. Nākotnē iecerēts viņu mirstīgas atliekas pārvest uz Latviju.

Atceļā svētceļojuma dalībnieki apmeklēs arī Čenstohovu. Visās vietās iecerēts sniegt koncertus.

Šīs Aglonas bazilikas kora svētceļojums notiek ar Vatikāna vēstniecības Latvijā atsaņejās Silvijas Limanu un Latgales uzņēmumu pašvaldību materiālu atbalstu. Kopā ar kori svētceļojumā devās arī Latgales ievērojamā mūslaiku dzejniece Anna Rancāne.

15. aprīlī Aglonā uz kārtējo garidznieku ikmēneša sanāksmi bija pulcējušies Rēzeknes-Aglonas diecēzes priesteri, kurus pirmoreiz apsveica un uzrunāja diecēzes jaunais bīskaps Viņa Ekselence J. Bulis. Viņš aicināja pielekt vīnas pūles, lai veicinātu un nostiprinātu tīcības, cerības un mīlestības garu savā starpā un arī apkalpojamās draudzēs. Milestības saikne mūs vieno, jo Dievs ir milestība. Tāpat bīskaps atgādināja, ka lūgšana ir dvēseles stāvokļa barometrs.

Bīskaps deva praktiskus norādījumus, kā veidojams Dievmātes leģions draudzē, kā pilnveidojama svētdienas skola un gatavojamī bērni I Svētajai Komūnijai.

Pašlaik Latgalē trūkst katehētu, tāpēc tika aicināti priesteri meklēt jaunus kandidātus otrai katehētu grupai. Rēzeknē vieni atkal pulcēsies no 1. līdz 5. jūlijam.

Bīskaps atbildēja uz vairākiem garidznieku jautājumiem, kuriem sakars ar praktisko dvēselu aprūpes darbu draudzē un noslēgumā visi pulcējās Aglonas bazilikā, kur bīskaps J. Bulis celebrija Svēto Misu par savas diecēzes garidzniekiem.

Turpinājums. Sākums Nr. 17 (62). Lubānas augstākajā tautskolā (1912—1919)

Par šo laiku ir vairāku bijušo audzēķu atmiņas.

Sajā skolā Jēkabs Graubīns māca krievu valodu, dziedāšanu, solfedžo, darbojas kā aktieris, režisors, mūzicē koncertos, māca vijoles un klavieru spēli. No 1913.—1917. g. strādā arī par grāmatvedi Lubānas krājazdevu sabiedrībā.

1914. g. apprečējās ar Olgu Ērgli; laulību 1928. g. šķir.

1917. g. (cik saprotu, neilgu laiku) karaklausa Pēterburgā. 1918. g. 12. III piedzimst meita Gunta. 1919. g. apcietināšana, cietums, attaisnošana.

Jēkabs Graubīns, būdamas skolotāju institūta stipendiāts, bija norikots uz Lubānas skolu arī kā inspektora vietnieks audzināšanas darbā.

1919.—1923. Pēc aiziešanas no Lubānas J. Graubīns iestājas darbā Rīgā — 1. par darbvedi Izglītības ministrijā, pamatskolu nodalā, 2. «Izglītības Ministrijas Mēnešraksta» redaktora palīgs (1921).

No 1919. līdz 1923. g. mācās Konservatorijā. Šajā laikā ir jau kompozīcijas un, cik atminos, jau studiju gados izdod «Elementārteoriju».

1923.—1930. Pēc Konservatorijas beigšanas strādā par pedagogu, cik atminos, Rīgas Tautas konservatorijā no 1927. g. un D. Braunas privātajā mūzikas skolā.

Kritikis «Brīvajā Zemē» un «Jaunākajās Ziņās» no 1923.—1930. g. (1928. g. aiziet no «Jaunākajām Ziņām»).

Sastāda dziesmu krājumus skolām, komponē solo un koru dziesmas.

No 1929. līdz 1940. g. atrodas laulībā ar Annu Dēliņu, viņu laulībā

«MANS MŪŽINŠ NODZĪVOTS»

ĪSAS BIOGRĀFISKAS ZIŅAS PAR KOMPONISTU JĀKABU GRAUBIŅU

piedzimst 1930. g. meita Daina.

1930—1940

Strādā par komponistu, folkloristu un kritiķi. Ir pārziņis Kultūras fonda nošu bibliotēkā. No 1938. g. 15. X līdz 1950. g. ir Konservatorijas lektors, lasa folkloristiku. No 1939. g. — docents. Līdz 1937. g. strādā vēl arī Tautas konservatorijā.

1939. g. nodibinās kopdzīve ar Ēriku Bērziņu. Iepriekšējo laulību šķir 1940. g. 14. XII. Dēls Jānis, piedzimis 1940. g. 26. VIII., dabū savā tēva uzvārdu.

1940—1950

Komponists un kritiķis. Referents mūzikas lietās pie Mākslas un sabiedrisko lietu departamenta. Turpinās darbs Konservatorijā un nošu bibliotēkā.

1940. g. janvārī reģistrējas trešajā laulībā ar Ēriku Bērziņu. 1941. g. 8. XI piedzimst meita Ilze, 1947. g. 24. V — meita Ieva.

No 1944. g. ir LPSR Komponistu savienības biedrs. Ar 1946. g. 8. VII ir profesors Konservatorijā.

1950—1955

1950. g. atlaists no darba Konservatorijā. Lai gādātu par ģimeni, Ēriku Graubīnu stājas pedagoģa darbā P. Jurjāna mūzikas skolā. 1950. g. 17. X Jēkabu Graubīnu arestē, decembra beigās ievieto Centrālcietumā, martā (1955) pārvēz uz Butirku cietumu Maskavā, pēc tam nosūta uz ieslodzīšanas vietu Solikamskā, nākošā soda izciešanas vieta Gavrilova Poļana pie Kuibiševas.

1955. g. 17. IX reabilitēts. Apcietinājuma laikā komponētas ap 50 solo dziesmas, 30 klaviergalībi bēniem, apmēram 15 vijoli un klavieru miniatūras, kvintets Nr. 2, Mīklu dziesmas, daudz dzēzoļu saraksts.

Jēkabs Graubīns vecuma dēļ netika nodarbināts ražošanas darbos, bet tika nozīmēts par nakts dežurantu nometnes barakā. Tas nozīmēja būt nomodā visus piespriesos 8 gadus pa naktīm, rūpējoties par mieru barakā, bija jāberž arī grīdas un jāmizo saknes virtuvē. Šajā laikā mācījās angļu valodu, komponēja un

literatūras periodizāciju, katra posma beigās norādīti avoti un paligliteratūra. Kopejs literatūras saraksts sniegs Latvijas Republikas (1920.—1940.) un vācu okupācijas (1941.—1944.) laika literatūrai, jo daudzu autoru darbi, kas tapuši 20.—40. (ipaši 30. gadu nogalē), publicēti periodikā, atsevišķas grāmatās parādās tieši V. Lōča izdevniecības aktivitākajā darbības posmā 1943./44. gadā.

Kā ievadā akcentē pati autore, latgaliešu literatūras vēstures process literatūras periodizāciju, katrā posma beigās norādīti avoti un paligliteratūra. Kopejs literatūras saraksts sniegs Latvijas Republikas (1920.—1940.) un vācu okupācijas (1941.—1944.) laika literatūrai, jo daudzu autoru darbi, kas tapuši 20.—40. (ipaši 30. gadu nogalē), publicēti periodikā, atsevišķas grāmatās parādās tieši V. Lōča izdevniecības aktivitākajā darbības posmā 1943./44. gadā.

Kā ievadā akcentē pati autore, latgaliešu literatūras vēstures process

LATGALIEŠU LITERATŪRAS VĒSTURE

dzejoja.

1955—1961

No apcietinājuma atgriežas 1955. g. 1. III. Tieš uzņemts atpakaļ Komponistu savienībā. Daudz komponē un dzejo. Raksta libretu J. Raiņa «Indulim un Ārijai», komponē «Atraitnes dēlu», mūziku uzvedumiem «Saulgrieži» un «Elle, elle kunga rija»; kompozīcijas klavierēm, korim. Pēdējais darbs — Rondo Capricioso cellam ar klavierēm — veltījums Ēvaldam Berzinskam. Paspētas tikai 10 taktis Si b 2/4.

Mirst 1961. g. 3. XII.

1957. g. Zinātņu akadēmijas koris rīko koncertu ar Jēkaba Graubīnu dziesmām. Daudz aplausu, un par godu tiek nodziedāts paša autora komponēts apsveikums «Daudz baltu dienīnu». Pats komponists raksta: «Nevarēju citādi izbeigt kora un publikas aplausus, kā atstājot zāli.» Acīm redzot, ļaudis izteica prieku par Jēkaba Graubīnu atgriešanos.

Savu autobiogrāfiju Jēkabs Graubīns iesāka ļoti vēlu un pabeidza tikai I nodaļa (gan prozā, gan dzejā). Otrā daļa tikai nedaudz aizsākta.

Autobiogrāfija saucas: «Mans mūžinš nodzīvots». Bija izplānotas šādas nodaļas:

I. Latgales zvirbulēns Zemgalē čivināja.

II. Strupiem spārniem Iespurdza Rīga.

III. Valmiera mācījās Mācīt citus zvirbulišus.

IV. Trikāta iecēla Jaunkunga godā.

V. «Jaunkungi vilināja Pēterburgas Gaismas pilis.»

VI. Cik tās gaismas iekrājās, Lubānā iztērēja.

VII. Rīgas torņa galīnā Zīle vila lidzdziedāt.

Pabeigta tikai I nodaļa (gan prozā, gan pantos). Otrā daļa tikai nedaudz aizsākta.

Jēkaba Graubīnu kompozīcijas.

Esmu centusies savākt izklīdušos Jēkaba Graubīnu darbus. Tas pilnībā vēl nav izdevies. Tāpēc darbu saraksts un skaits ir tikai aptuvens. Autora paša manuskriptā nav minēti darbi, kas bija komponēti un izdoti jau pirms 1926. g. Tāpat nebija minēti darbi posmā no 1950. g. 17. X līdz 1955. g. 1. III.

Pēdējos dzīves gados bija daudz kas aizmirsies. Tā laika kompozīcijas gan ir rūpīgi pierakstītas manuskripta sarakstā. To nevar sacīt tikai par etnogrāfiskajiem uzvedumiem. To materiāli ir stipri izklīduši un varbūt pat pazuši. Turpināšu meklēt un savākt.

Nobeigums sekos.

JĒKABA GRAUBĪNA MEITAS, KURAS PIEĀDALIJĀS SVINĪBĀS ROŽUPĒ UN LĪVĀNOŠĀS.

PIANISTE DAINA GRAUBIŅA

PROFESORE
ILZE GRAUBIŅA

enciklopēdijā «Latviešu rakstniecība biogrāfijās». Šo rindu autora raksts Latvijas ZA Vēstīs publicēts nevis 1992. gada 9., bet 2. numurā. Iznākuši divi F. Trasuna rakstu krājumi — 1938. un 1940. gadā (12. lappusē pieminēts tikai pirms). No J. Klidzēja romāniem nav minēti tādi nozīmīgi darbi kā «Dženitors» un diliģija «Bārenis» un «Gribējās saullēkta», kas raksturo dažādus atšķirīgus posmus rakstnieka daiļradē. No B. Martuževas vairākiem dzīvojušiem piemītiem pieminēts tikai viens «Ceļu krusti», kas nepilnīgi raksturo vielas jaunradi kopumā. Ir arī dažas tīri tehniskas klūmes.

Taču, kā jau sākumā atzīmēts — kopveikums ir visādā ziņā atzīstami vērtējams. Kā izziņas un mācību literatūras līdzeklis tas varēs kalpot jo krietnu laiku. Reizē — kā ieguldījums literatūras, un vēl plašā — Latgales kultūras vēsturē, jo literatūra, — būtiska kultūras sastāvdaļa. Tas apliecinā pašas sastādītājas Ilgas Muiznieces izteiktā secinājuma būtisko patiesību: «Latgaliešu literatūras vēstures likloči ir grūti izbrieni, izzināmi, bet savā iekšējā būtībā tomēr — savdabīgi. Un ktrs no mums ir atbildīgs par to, lai, apzinoties ik novada, ik cilvēka pagātni, mēs nenolietīgu arī nākotni. Latgaliešu literatūras nākotni.

PĒTERIS ZEILE

IEGULDĪJUMS

LATGALIEŠU
LITERATŪRAS VĒSTURE.
PROGRAMMA.
SASTĀDĪJUSI I.
MUIZNIECE. LKC IZDE-
VNIECĪBA, RĒZEKNĒ,
1995.

Loti nozīmīgu darbu veikusi Rēzeknes augstskolas pasniedzēja Ilga Muizniece, izstrādājot latgaliešu literatūras vēstures programmu. Tas ir pirmreizīgs izdevums, iestenots godprātīgi un korekti, cieši samērot ar uzdevumiem, kadus programmas autore izvirza šīm priekšmetam: «Latgaliešu literatūras vēstures kursa uzdevums ir apzināt latgaliešu literatūras attīstības tendences no tās pirmsākumiem līdz mūsu dienām, raksturojot izcilāko latgaliešu autoru personības, viņu daiļrades stilu un devumu latgaliešu literatūras attīstībā. Akcentē latgaliešu literatūras attīstības perspektīvas mūsdienās, tās iekļaušanas kopējā latviešu literatūras procesā».

Autore arī veic šo uzdevumu visos minētajos komponentos, cik vien tas iespējams programmas īstādēs formulejumu veidā. Vispusīga, detalizēta programma ir zināma.

TIK VIEN...

ED. TOMĀSS UN J. NOVOSELOVS. LATVIJAS GEOGRĀFIJA. RĪGĀ, 1929.

LATGALE

Ceturta Latvijas sastāvdaļa ir Latgale. Visu laiku viņa bijusi atšķirta no pārējās Latvijas un padota krievu un poļu iespaidam. Tāpēc arī te novērojamas daudzas savādības, kādu pārējā Latvijā nav. Arī kulturālā attīstībā Latgale ļoti raibs. Bez latvjiem-latgaliešiem te dzīvo daudz krievu, židu un poļu. Latgales latvi ir katoļi un runā īpašā izloksnē. Lielis iespāids Latgalē ir katoļu garīdzniekiem.

Vairums iedzīvotāju dzīvo sādžās.

Latgales dienviddaļa ir kalnains, ezeriem bagāts un skaists apgaibals, bet ziemeļdaļa pārsvarā purvi.

Kopīpašums. Apstrādāšanai to sadala šaurās un garās strēmelēs, kas tik raksturīgas Krievijas sādžām. Latgales dienviddaļa sēj galvenā kārtā rūdzus un ražo kartupeļus, bet ziemeļdaļa miežus un linus. Tautību sastāvs Latgalē ļoti raibs. Bez latvjiem-latgaliešiem te dzīvo daudz krievu, židu un poļu. Latgales latvi ir katoļi un runā īpašā izloksnē. Lielis iespāids Latgalē ir katoļu garīdzniekiem.

Vairums iedzīvotāju dzīvo sādžās.

Latgales dienviddaļa ir kalnains, ezeriem bagāts un skaists apgaibals, bet ziemeļdaļa pārsvarā purvi.

Lielkās Latgales pilsētass ir

A. RANCĀNS

SALENIEKU PANSIONĀTĀ

Attelos: Virginija Luščika un Vladimirs Albins, kurš iznēsā pastu, nolēmuši, ka labāk dzīvot precētiem — viņiem ir sava un pašu gaumē iekārtota istabīja; sanitāres apcīmojums «kungu galā»; Anna Sērmais, Tekla Sprigule un Veronika Pudule vienā istabījā jau četrus gadus, viss te viņām, kā mēdz sacīt, spīd un laistās.

Autora foto

Daugavpils un Rēzekne.

Daugavpils pēc iedzīvotāju daudzuma (41000 cilvēku) ieņem trešo vietu starp Latvijas pilsētām. Tā atrodas uz Daugavas labā krasta. Daugavas krasti te diezgan zemi, un tamdēļ pilsētu nereti apdraud pavasara plūdi.

Daugavpils ir plašs dzelzceļu mezglis (5 dzelzceļi). Te atrodas dzelzceļu darbnīcas un citas sīkakas rūpniecības iestādes. No senākiem laikiem Daugavpili ierikots cietoksnis.

Vairums Daugavpils iedzīvotāju ūži. Labierību pilsētā maz, tāpat kā visās citās Latgales pilsētās.

Rēzekne ir svarīgākais Latgales latvi garīgās dzīves centrs. Viņa atrodas Latgales vidū, vairāku dzelzceļu krustojumā.

No pārējām pilsētām Latgalē vēl jāatzīmē Ludza, Krāslava un Krustpils.

I. ILUTA

***

*Iemīli mani pelēku
Iemīli mani melnu,
Nemīli mani baltu —
Balta ir vienīgi ziema,
Tikko uzsnidzis sniegs.
Milestība ir balta,
Kamēr to nesamin kāds.*

GAIDI

Es noteikti atrāķu, tu tikai gaidi. Gaidi mani vasaras vidū vai varbūt augusta pirmajās dienās. Tas būs kāds miglā tīts vakars. Apkārt tumsa, bet pāri visam — zilas, zvaigžnotas debesis. Es nāķu no tās puses, kur saule riet, tu mani viegli ieraudzīsi, jo tā debess mala būs sārta un mirdzoša. Kaut kur sienāzis spēlēs savu vijoli, nodibinās orķestri kopā ar zemesvēžiem un spēlē man sagaidīšanas maršu. Bet citādi būs klusums, tāds, kuru negribas pārtraukt. Es pienāķu tev klāt un neteikšu ne vārda, manās acīs tu varēsi izlasīt atbildes uz saviem jautājumiem. Manas acīs tev pateiks visu, tu sapratīsi un piedosi man. Un tad mēs aiziesim klusumā. Roku rokā, plecs pie plecca. Iesim uz to pusī, kur lēks saule, iesim preti janam rītam, jaunai dzīvei, jaunai laimei. Aiz muguras paliks saulriets un sienāžu jaunais orķestris spēlēs mums atvadu melodijas.

Gaidi mani, es stēdzos pie tevis jau šovakar...

JA DZĪVOT, TAD DAILĀ SĒTĀ —

tā domā Aloīzs Čačs un Grand Rapiņš nomālē iekārtojis brīnumjauku stūrīno kokiem un dekoratīvajiem

LATGALES NOVADA SABIEDRISKAJĀM ORGANIZĀCIJĀM, LATVIJAS PRETALKOHOLA BIEDRĪBAI

Latvijas Republikas 6. Saeimas deputātu Latgales grupa:

Andrejs Naglis
Anta Rugāte
Pēteris Tabūns
Roberts Jurdiņš
Roberts Dilba
Viktors Stikuts
Antons Seiksts
Anatolijs Tučs

ATBILDE UZ LATGALES NOVADA SABIEDRISKO ORGANIZĀCIJU VĒSTULI

SAEIMAI

Mēs, Latvijas Republikas 6. Saeimas Latgales grupas deputāti, iepazīnāmies ar Latgales novada pašvaldību, garīdzniecības un inteliģences pažīnojumu par katastrofālo stāvokli Latgalē, ko ir izraisījis alkohols. Nevien Latgalē, bet arī Latvijā atskan aicinājums pretoties alkohola radītajam postam. Šodien

vairāk kā jebkad jācīnās pret tautas apdzīrišanu, jāpārtrauc žūpības izplatīšanos sabiedrībā. Latvijas valstij ir jāagtās alkohola ražošanas un tirdzniecības monopolis. Kārtības nodibināšana alkohola reklāmā, ražošanā un tirdzniecībā ir Saeimas un valdības pirmais solis valsts alkohola politikas iedzināšanā Latvijā. Tā nekādā gadījumā nebūtu jāuzskata par atsevišķu kampaņu, tai jākļūst par valsts konsekvenči.

Grūti pakļaujas sakārtošanai alkohola ievešana. Taču ne jau citas valsts, bet Latvijas iedzīvotāji iesaistīs šajos noziedzīgajos darījumos. Valsts zaudē milzīgi līdzekļus. Tas iespēido valsts budžetu — tātad sociālo aizsardzību, veselības aizsardzību, kultūru, lauk-saimniecību un citas nozares. Šobrīd pats bīstamākais ir tautas genofonda iešķēršana pasliktināšanās, tautas vispārējā fiziskā un garīgā līmeņa pazemināšanās. Tāpēc nepieciešams valsts alkohola politiku regulējošs likums. Likums «Par spīta un alkoholisko dzērienu valsts monopolu» tiek gatavots Latvijas Republikas Saeimas Tautsaimniecības, agrārās vides un reģionālās politikas komisijā. Latvijas Pretalkohola biedrības un žūpības apkarošanas fonda zinātnieku padomes iesniegtos priekšlikumus

sakārtoja un iesniedza izskatīšanai komisijā Latgales grupas deputāts Andrejs Naglis. Daži no 12 iesniegtajiem priekšlikumiem:

1. pants. (1) alkoholiskie dzērieni — visi no pārtikas izbezīlām ražotie etilspīru saturošie dzērieni ar absolūtu spīru saturu virs 1,5 procentiem.

88. pants (1) Alkoholiskos dzērienus aizliegs pārdot:

1) personām, kuras jaunākas par 21 gadu (tālāk kā tekstā).

Papildus pants. Par alkohola realitāciju ārpus noteiktā laika un neatlātās vietās uzņēmumam uzliek soda naudu Ls 500.

Jaujājā likumoprojektā tiek iestrādātas tās pamatnostādnes un galvenie principi, kuri bija izvirzīti 1924. gada 24. decembra pieņemtais likumā «Likums par žūpības apkarošanu». Šo pašo nozīmīgs jautājums esošajā situācijā ir atturības mācības kursa iešķēršana dažādās mācību iestādēs.

Likumprojektu «Par spīta un alkoholisko dzērienu valsts monopolu» Saeima drīzumā izskaitis otrajā lasījumā. Latgales grupas deputāti aizstāvēs iesniegtos priekšlikumus un katram bus iespēja novērtēt Saeimas izpratni un katra deputāta izvēli balsojumā.